

Vzťah bilaterálnych investičných dohôd a práva EÚ

V súčasnosti prebieha v rámci Európskej únie zásadná zmena v oblasti regulácie zahraničných investícií spočívajúca v presune (niektorých) kompetencií v danej oblasti z členských štátov na Európsku úniu, a to ako súčasť širšej iniciatívy s konečným cieľom vytvoriť spoločnú európsku investičnú politiku, ktorá, je argumentované, môže eventuálne nahradiť systém bilaterálnych investičných dohôd uzavretých medzi členskými a tretími štátmi.

Od vstupu Lisabonskej zmluvy v účinnosť je Európska únia výlučne kompetentná regulovať priame zahraničné investície vo vzťahu k tretím štátom a to na základe vloženia pojmu „priamych zahraničných investícií“ do znenia čl. 207 odst. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie upravujúceho spoločnú obchodnú politiku, v ktorej, v súlade s čl. 3 odst. 1 písm. e), má Európska únia výlučnú právomoc.

Aj keď znenie článku vyzerá na prvý pohľad jasne, existuje niekoľko otázok, predovšetkým vo veci rozsahu novej výlučnej kompetencie Európskej únie, ktoré doposiaľ neboli vyriešené.

Po prvé, problematika rozsahu foriem zahraničných investícií, ktoré by mali byť regulované Európskou úniou v rámci novej kompetencie, je nejasná. Boli vznesené argumenty, že výlučná kompetencia sa vzťahuje len na priame zahraničné investície, zatiaľ čo iné formy, v prípade, že by mali byť regulované na spoločnej európskej úrovni, by spadali pod zdieľanú kompetenciu. To by v konečnom dôsledku znamenalo, že budúce investičné dohody uzatvorené Európskou úniou, ak by mali poskytovať komplexnú ochranu v rozsahu bilaterálnych investičných dohôd, by museli byť uzatvárané ako zmiešané dohody.

Po druhé, rozsah následnej regulácie, tj. regulácie po vstupe, resp. vzniku investície, je nejasný. Interpretácie sa rôznia a pokrývajú škálu počínajúc prísne reštriktívnymi, limitujúcimi právomoc Únie na reguláciu vstupu na trh a liberalizáciu investícií. Interpretácia štedrejšie voči Únii pripúšťa, že výlučná kompetencia sa môže vzťahovať aj na následnú reguláciu, ktorá je však limitovaná tzv. „paralelizácnou klauzulou“, čo znamená, že vonkajšia činnosť Únie je prípustná len v prípade, že paralelne s ňou existuje zhodná vnútorná právomoc. Aplikovanie klauzule na

predmetnú oblasť by znamenalo, ako pokračuje argumentácia, že ochrana proti vyvlastneniu a úprava riadneho a spravodlivého zaobchádzania by bola vylúčená.

Založená primárne na princípe *effet utile*, je zastávaná široká komplexná právomoc Únie, ktorá by umožňovala reguláciu zahraničných investícií v rozsahu poskytovanou bialterálnymi investičnými dohodami, tj. v duchu tejto interpretácie by kompetencia Únie zahŕňala reguláciu pred aj po vstupe, resp. založení, investície, štandardy zaobchádzania, ochranu proti vyvlastneniu a mechanizmus riešenia sporov zakotvujúci právo využiť investičnú arbitráž na úrovni investor – host'ujúci štát.

Predkladaná práca porovnáva oba regulátorne systémy (tj. úpravu bilaterálnych investičných dohôd ako aj európskeho práva) so zámerom identifikovať rozdiely a, prípadne, dospieť k záveru v otázke, či nová kompetencia Únie má vôbec potenciál nahradiť súčasnú sieť bilaterálnych investičných dohôd uzavretých medzi členskými a tretími štátmi.